حقوق حیوانات

مصائب پایداری همه اشکال حیات روی زمین

سپهر سلیمی

● سوم ماه مارس، برابر با دوازدهم اسفند، روز جهانی حیات‌وحش نام‌گذاری شده است. این نام‌گذاری در سال ۲۰۱۳ و برای ایجاد حساسیت عمومی و افزایش آگاهی نسبت به جانداران وحشی صورت گرفته است. شعار جهانی امسال «پایداری همه اشکال حیات روی زمین» «Sustaining all life on Earth» است. این شعار شامل تمام گونه‌های جانوری و گیاهی روی زمین می‌شود و با اهداف جهانی سازمان ملل متحد درخصوص کاهش فقر، استفاده از منابع پایدار و حفظ حیات روی زمین و زیر آب برای حفظ تنوع زیستی ارتباط دارد.

درحال‌حاضر نزدیک به یک‌چهارم گونه‌ها در معرض خطر نابودی قرار دارند و انقراض گونه‌ها به بی‌ثباتی حیات روی زمین و ازبین‌رفتن گونه‌های جدید می‌انجامد. نشان‌دادن ارزش تنوع زیستی و لزوم حفاظت از گونه‌های جانوری و گیاهی از مهم‌ترین کارهایی است که توسط طرفداران محیط زیست باید انجام شود. فعالیت‌های غیرمسئولانه انسان بیش از هر زمانی حیات روی زمین را مورد تهدید قرار داده است.

دبیرکل سازمان ملل متحد نیز در پیامی به مناسبت روز جهانی حیات‌وحش گفت: ما باید سطح آگاهی جهان را نسبت به اهمیت حیاتی تنوع زیستی شگفت‌انگیز دریایی برای توسعه پایدار بالا ببریم تا نسل‌های آینده نیز قادر باشند از این خدمات بهره ببرند.

در اینجا به برخی از مهم‌ترین مسائل حفظ حیات‌وحش در جهان اشاره خواهم کرد: تغییرات آب‌وهوایی بی‌شک از مهم‌ترین مسائل حیات‌وحش در جهان است. کافی است نگاهی به اتفاقات یک سال گذشته داشته باشیم. از سیل‌های ویرانگر تا آتش‌سوزی در برزیل و استرالیا همگی از جمله نشانه‌های تغییرات آب‌وهوایی هستند. افزایش دی‌اکسیدکربن و اسیدی‌شدن آب اقیانوس‌ها و کاهش میزان اکسیژن آنها می‌تواند منجر به مرگ اقیانوس‌ها شود. مسئله‌ای که شاید زیاد به آن توجه نشود. این در حالی است که مرگ اقیانوس‌ها به مرگ حیات منجر خواهد شد. همچنین تجارت غیرقانونی حیات‌وحش همچنان جزء تجارت‌های سیاه پرسود در دنیاست که بقای حیوانات وحشی را به‌شدت تهدید می‌کند.

سیاست‌مدارانی که منافع کوتاه‌مدت را فدای توسعه پایدار می‌کنند، از تهدیدهای حیات‌وحش هستند. در کنار ترامپ، دولت راست‌گرای برزیل یا دولت استرالیا از جمله دولت‌هایی هستند که نتیجه سیاست‌های آنها و بی‌توجهی‌شان به محیط زیست در آتش‌سوزی جنگل‌های استرالیا و برزیل عیان شد. توسعه ناپایدار فقط محدود به دولت‌های خاصی نیست. پروژه‌های جاده‌ای و زیربنایی توسط دولت چین در ۷۰ کشور دنیا در حال انجام است. این پروژه‌های عمرانی در اندونزی، آمازون و آفریقا در مناطق زیست حیات‌وحش در حال انجام است و در صورت بی‌توجهی به اصول محیط زیست به یکی از تهدیدهای جهانی حیات‌وحش مبدل خواهند شد.

مشکلات مربوط به حیات‌وحش بسیار است و در یک مطلب کوتاه نمی‌گنجد. زباله‌های پلاستیکی، شکار، افزایش فقر و بیماری‌های حیات‌وحش از دیگر مسائل این حوزه است که در فرصت‌های دیگر در مورد آن خواهم نوشت.

امنیت زیستی و سیاست زیستی

تجربیات جهانی و تجربه کنونی ما از رویارویی با کرونا

اصغر میرفردی*: در جهان کنونی، آن‌گونه که در هرم سلسله‌مراتبی نیازهای انسانی آمده است، نیازهای زیستی، پایه‌ای‌ترین نیازهای بشر هستند و تنها پس از پرداختن به آنها، نیازهای دیگر اهمیت و ضرورت می‌یابند. مهم‌ترین بخش از نیازهای زیستی همان نیازهای سلامت و «زیستن» است. سلامت انسان از دیرباز توسط عوامل محیطی، انسانی و... تهدید شده است. بیماری‌های همه‌گیر از جمله آشکارترین نمونه‌های تهدیدکننده سلامت و زندگی انسانی است. در سده‌های گذشته که دانش و فناوری پزشکی و همچنین امنیت غذایی جایگاه امروزین خود را نداشت، زندگی انسان‌ها تحت تأثیر مخاطرات پرشمار طبیعی و غیرطبیعی بود. نه امکاناتی برای کاستن از بلایا و مخاطرات و نه دانش مدیریتی برای چگونگی مدیریت بحران‌های ناشی از آن بلایا وجود داشت.

در دهه‌های اخیر در پرتو دانش و فناوری روزافزون، پیچیده و کارآمد و همچنین تجربیات مدیریتی در حوزه بهداشت و سلامت، بسیاری از کشورها به ویژه کشورهای پیشرفته توانسته‌اند از یک سو در زمینه پیشگیری گام‌های خوبی بردارند و در این زمینه کارآمدی سیاست‌های پیشگیرانه و همچنین سازوکارها و شیوه مدیریت خود در پیشبرد اصول پیشگیری را نشان داده‌اند. از سوی دیگر، این دسته از کشورها هنگام بروز بیماری‌های همه‌گیر در مدیریت و مهار این بیماری‌ها و پایین‌آوردن تلفات احتمالی و همچنین پایش فراگیر همه بخش‌ها به‌ویژه بخش‌هایی که بیشتر در معرض خطر هستند یا زمینه‌ای برای گسترش بیماری‌ها به شمار می‌روند، جدیت و نگاه علمی را در دستور کار قرار می‌دهند.

پس از پیداشدن مواردی از ابتلا به ویروس کرونا در کشور چین، کم‌کم در دیگر کشورها افرادی به این ویروس مبتلا شدند. کشور ما نیز از این حادثه مستثنا نبود و از چهارشنبه سی‌ام بهمن ۱۳۹۸، گزارش‌هایی از ابتلای تعدادی از هموطنان به این ویروس منتشر شد. با گذشت چند روز هم تعداد مبتلایان و هم تعداد جان‌باختگان ناشی از این ویروس رو به فزونی نهاد به‌گونه‌ای که تا روز دهم اسفندماه ۱۳۹۸ تعداد مبتلایان در کشور به ۵۹۳ نفر و تعداد فوتی‌های ناشی از این بیماری به ۴۳ نفر رسید و از روز نهم اسفند تا دهم اسفند ۱۳۹۸ بیش از ۲۰۵ مورد افزایش ابتلا گزارش شد. هم میزان ابتلاها و فوتی‌ها افزایش یافته و هم نرخ رشد آن سیر صعودی یافته و مسئولان وزارت بهداشت نیز نهم اسفند اعلام کرده بودند که در روزهای آینده شیوع این بیماری سیر صعودی خواهد یافت و هفته سختی پیش‌رو خواهد بود.

در اینجا ضرورت دارد با نگاه جامعه‌شناختی به مرور شیوع ویروس کرونا در کشورمان و چگونگی رویارویی با این پدیده شوم، هم از سوی مسئولان و هم از سوی مردم بپردازیم.

پایش و ارزیابی اولیه: نظر به اینکه کشور ما از یک سو، در یک چهارراه ارتباطی منطقه‌ای قرار دارد و از سوی دیگر، ارتباط نزدیکی به لحاظ اقتصادی و سیاسی با کشور چین دارد، به گونه‌ای که به ویژه پس از برگشت تحریم‌های وضع‌شده توسط دولت آمریکا، چین از معدود کشورهای بزرگی است که تا اندازه‌ای روابط تجاری خود با ایران را حفظ کرده و این کشور کانون شکل‌گیری و گسترش ویروس کرونا بوده است، ضرورت داشت با حساسیت لازم نسبت به پایش و ارزیابی افراد واردشده به کشور اقدام می‌شد و حتی به شکل تصادفی در کانون‌های ورودی و مکان‌های مقصد ورودی‌ها آزمایش و نظارت جدی انجام می‌شد. متأسفانه به نظر می‌رسد در این زمینه اقدام جدی انجام نشده و اگر شده به گونه و اندازه‌ای نبوده است که اثربخش باشد. شیوه اطلاع‌رسانی و حساس‌سازی جامعه به گونه‌ای بود که گویی احتمال کمی از ورود چنین ویروسی به کشور وجود داشت و اینکه این ویروس، چندان خطرناک نیست و چیزی شبیه آنفلوانزای مرسوم است! چه بسا همان روزها، موارد ابتلا در کشور وجود داشته ولی ناآگاهی مبتلایان از علائم این بیماری، جدی‌نگرفتن آن یا عوامل دیگری موجب شده از ورود بی‌خبرانه این میهمانِ شوم، آگاهی نیابیم.

پیشگیری و مهار بیماری: هم در علوم پزشکی و هم در آسیب‌شناسی اجتماعی، اهمیت و اثربخشی پیشگیری بیش از درمان و کنترل است. برای چنین پدیده خطرناکی که سرعت گسترش زیادی دارد، با توجه به نکاتی که پیش‌تر اشاره شد، باید بر اصول پیشگیری تأکید می‌شد. پیشگیری تنها دربردارنده توصیه و هشدارهای پزشکی نیست، بلکه باید به صورت عملیاتی و در امور جاری و روزمره زندگی در یک زیست بوم، اقدامات و تغییراتی برای جلوگیری از ابتلای شهروندان انجام شود. در این زمینه لازم بود محدودسازی پیوند و تعامل شهروندان با کانون‌های شیوع ویروس کرونا (کشور چین) انجام می‌شد و پس از مشاهده و گزارش موارد ابتلا به این بیماری در کشور، برای جلوگیری از انتقال به مناطق دیگر، اصول پیشگیری و مهار شیوع و حتی قرنطینه‌کردن کانون‌هایی که ابتلا به ویروس کرونا در آنها تأیید شده بود، در دستور کار مسئولان و نهادهای گوناگون قرار می‌گرفت. تا هشت روز پس از اعلام نخستین موارد ابتلا به کرونا در کشور گویا برنامه جدی‌ای برای پیشگیری ثانویه این بیماری یا همان مهار و کنترل اشاعه ویروس کرونا، این میهمان نامیمون، به مناطق دیگر وجود نداشت.

از شامگاه روز هشتم اسفند تصمیم‌های ستاد ملی کرونا توسط رئیس‌جمهور محترم تصویب و ابلاغ شد که انتظار می‌رفت قاطع‌تر و جدی‌تر از این می‌بود. هنوز برخی از مسئولان به صراحت بحث قرنطینه مراکز و کانون‌های آلوده را رد می‌کنند و تنها از مدیریت و محدودسازی ارتباطات سخن به میان می‌آورند که به نظر می‌رسد این رویکرد تناسبی با وضعیت و سرعت شیوع ویروس کرونا در کشور ندارد. اینکه چرا مسئولان محترم بحث قرنطینه را نمی‌پذیرند، روشن نیست ولی شاید یکی از دلایل توجیهی آنها جلوگیری از آسیب به امنیت روانی جامعه باشد که بدیهی است با وضعیت شیوع گسترده و روزافزون این ویروس در کشور، چنین توجیهی پذیرفتنی نیست و فقط صورت‌مسئله را پاک می‌کند و عملا ویروس کرونا در کشور جولان خواهد داد تا جایی که دیگر کار از کار بگذرد و برگشت به سیاست قرنطینه شدنی و کارساز نباشد. رویکردهای اقدام پس از وقوع، برای پیشگیری و مهار هر مسئله و آسیبی پاسخ‌گو نیست و ضرورت دارد همواره پیش از وقوع و با نگاه احتمال وقوع برای پیشگیری و مهار اقدام کرد. روز هشتم اسفند خبری مبنی بر منع ورود چینی‌ها به کشور در فضای مجازی منتشر شد که تنها ساعاتی پس از انتشار، مسئولان پلیس مهاجرت آن را تکذیب کردند؛ خبری که انتشارش، خوشحالی دیرهنگام و تکذیبش، حسرت و اندوه بی‌پایان را در پی داشت.

افزایش شمار مبتلایان از یک سو و باورها و جهت‌گیری‌های برخی مجامع، افراد و نهادها در مخالفت با سیاست قرنطینه و محدودسازی؛ حسی جز تأسف را ایجاد نمی‌کند. برخی می‌کوشند بین ضرورت محدودسازی تجمعات و فعالیت‌های جمعی در راستای جلوگیری از شیوع بیماری کرونا و باورمندی به امور معنوی نوعی تقابل و دوگانگی را ایجاد کنند؛ درصورتی‌که هیچ تعارضی بین این دو وجود ندارد، زیرا این اقدامات برای سلامت انسان‌هاست و رعایت نظافت و بهداشت مورد تأکید دین است. از سویی نیز در دین اسلام نجات یک انسان به اندازه نجات همه انسان‌ها ارزشمند است. اغلب روحانیون و علمای بزرگوار با استقبال از نظر کارشناسان حوزه پزشکی، رعایت این توصیه‌ها را برای جامعه ضروری دانسته‌اند.

چه باید کرد؟ سوای اینکه چرا یک‌باره کشور درگیر چنین میزان شیوعی از ویروس کرونا شده است که خود نیاز به مجال دیگری دارد، باید در پی چاره‌اندیشی برای کنترل آن برآمد. در این زمینه لازم است به این نکات اهتمام داشت:

۱- تقویت روح جمعی، همدلی و همدردی: همدلی و همدردی در این زمینه راه‌گشاست. همه باید دامنه و ژرفای خطر را دریابیم و برای زدودن آن از جامعه با خردورزی و تصمیم‌گیری درست، همدل و همیار یکدیگر باشیم. سرمایه اجتماعی مهم‌ترین عامل برای قوام یک جامعه است و در این میان عواملی مانند اعتماد، انسجام و مشارکت اجتماعی نقش سازنده‌ای ایفا می‌کند. اگر به دلایل گوناگون جامعه ما با فرسایش سرمایه اجتماعی روبه‌رو بوده، بایسته است همگی (مردم و مسئولان) برای ترمیم چنین سرمایه بی‌بدیلی کوشا باشیم. ایران یک خانواده بزرگ است که برای داشتن یک زندگی امن، ایمن و سالم، هیچ‌کدام از اعضای این خانواده بزرگ نباید و شایسته نیست که بی‌توجه به سرنوشت دیگر اعضا، با ذوق و سلیقه فردی و گروهی خویش تصمیم بگیرد و رفتار کند. مردم در این میان، مهم‌ترین نقش را برای کنترل و ریشه‌کنی هر بیماری واگیری دارند. خودمراقبتی سازوکاری است که در صورت پیاده‌سازی، به سلامت عمومی یاری می‌رساند. مردم در این زمینه باید به چند مورد توجه کنند:

الف- مقابله با چنین بیماری‌ای نه با ترس، شدنی است و نه با بی‌تفاوتی، بلکه مراقبت آگاهانه از خود و اطرافیان و توجه به دستورات پزشکی و بهداشتی کارشناسان تخصصی این حوزه کارگشاست. همان‌گونه که کادر پزشکی (پزشکان، پرستاران) و دیگر کارکنان حوزه سلامت همه هم و غم خود را برای مدیریت این وضعیت و نجات هم‌وطنان به کار بسته‌اند و حتی برخی از آنها جان شیرین خود را در این راه از دست داده‌اند، ضرورت دارد برای برون‌رفت از این بحران، توصیه‌های آنها به‌عنوان کارشناسانِ متخصص، مرجع و مبنای تصمیم‌ها و رفتارها قرار گیرد.

ب- جدی‌گرفتن بیماری کرونا در این شرایط، مستلزم تنظیم برنامه زندگی متناسب با قواعد پیشگیری از شیوع آن است؛ برای نمونه اگر مدارس و دانشگاه‌ها برای جلوگیری از شیوع بیماری تعطیل می‌شوند، دوره تعطیلی را باید با همان برنامه پیشگیرانه سپری کرد و نه اینکه گویی تعطیلی عادی است و برای تفریح، دور هم بودن گروه‌ها و خانواده‌ها، سفر و گردشگری از آن استفاده کرد که در این صورت هم خود مردمی که این رویه را در پیش می‌گیرند و هم مردم ساکن در کانون‌های مسیر و مقصد سفر آنها در معرض خطر شیوع بیماری قرار خواهند گرفت. متأسفانه به نظر می‌رسد گسیل‌یافتن تعداد زیادی از جمعیت تهران و برخی شهرهای مجاور به مناطق شمالی در هفته گذشته در گسترش دامنه شیوع ویروس کرونا در بخش شمالی کشور و حتی خود تهران نقش داشته است. در روزهای اخیر نیز آن‌گونه که خبر نیمروزی سیما نشان می‌داد، تعداد زیادی از هم‌وطنان استان‌های مختلف کشور راه استان‌های جنوبی به‌ویژه هرمزگان را در پیش گرفته‌اند که این وضعیت- یعنی سفر جمعی به استان‌های دیگر- هم ناشی از جدی‌نگرفتن ویروس کرونا و هم بی‌توجهی به‌دلیل وجودی و وجوبی تعطیل‌شدن مدارس و دانشگاه‌ها بوده است.

ج- مسئولیت شهروندی ایجاب می‌کند هم خودمان با رعایت نکات بهداشتی، فضا را برای دیگران آلوده نکنیم و هم از خودمان و اطرافیانمان در برابر موج روزافزون ویروس کرونا مراقبت کنیم. آن‌گونه که کارشناسان یادآور شده‌اند، چنین ویروسی حدود دو هفته دوره نهفتگی دارد و انتظار نداشته باشیم تنها در کنار انسان‌هایی که ظاهر بیمارگونه‌ای دارند یا به این بیماری مبتلا هستند، از خود مراقبت کنیم. چه‌بسا افرادی دیگر و خود ما ناقل این ویروس باشیم، اما هنوز بیماری بروز عینی نیافته باشد.

د- نکته دیگر این است که متأسفانه چند سالی است که به جای اینکه در کوران حوادث و رخدادهای ناخوشایند، به شیوه‌های آگاهانه، همدردانه و متعهدانه در پی کاستن از دامنه مصائب آنها باشیم و از تجربه زیسته تلخی که در پیوند با آن حوادث داریم، به برساخت تجربه و دانش آگاهانه برای زندگی و زیست آینده خود و آیندگان‌مان باشیم، به شکل زننده‌ای برخی به ساخت جوک و... می‌پردازند که هیچ تناسبی با نقش انسان‌ها برای مدیریت آگاهانه حوادث ندارد؛ ضمن اینکه چنین رویه‌ای جامعه را از برساخت روح و اراده جمعی، تقویت همدلی و همدردی و انسجام اجتماعی دور می‌کند و انفعال را در بین انسان‌ها به‌عنوان کنشگران واقعی و مورد انتظار نهادینه می‌کند، به جای اینکه مسئولیت‌پذیری را تجسم بخشیده و تقویت کند.

ادامه در صفحه ۱۳

نگاه

نخستین رئیس سازمان محیط زیست درگذشت

● اسکندر فیروز، نخستین رئیس سازمان حفاظت محیط زیست ایران و بنیان‌گذار کنوانسیون رامسر که در زمینه حفاظت از تالاب‌ها فعالیت می‌کرد، در ۹۳ سالگی درگذشت. اسکندر فیروز بنیان‌گذار و نخستین رئیس سازمان حفاظت محیط زیست ایران بود و پس از آنکه کانون شکار در سال ۱۳۴۶ به سازمان شکاربانی و نظارت بر صید تبدیل شد، فیروز ریاست آن را برعهده گرفت. با تلاش‌های او این سازمان در سال ۱۳۵۰ به سازمان حفاظت محیط زیست تغییر نام داد و دامنه فعالیت آن نیز گسترش یافت.

سپس در سال ۱۳۵۳ یکی از مهم‌ترین قوانین زیست‌محیطی ایران با عنوان قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست تصویب شد که هنوز در ایران اعتبار حقوقی دارد. همچنین با تلاش وی مناطق چهارگانه تحت حفاظت ایران با نام‌های پارک ملی، اثر طبیعی ملی، پناهگاه حیات‌وحش و منطقه حفاظت‌شده، تعیین شد.

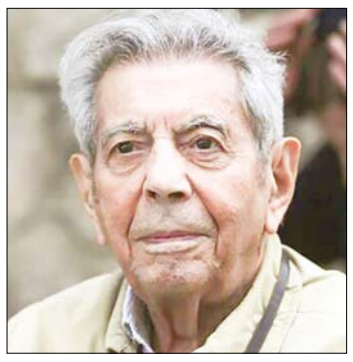

بسیاری از اهل فن در زمینه محیط زیست معتقدند که این فعالیت‌های اسکندر فیروز باعث شد تا ما محیط زیست و طبیعت خود و هرآنچه را که در آن است بشناسیم و بدانیم که چه داریم.

یک نمونه از فعالیت‌های وی، تصویب کنوانسیون رامسر است که با هدف حفاظت از تالاب‌های مهم بین‌المللی، به‌ویژه تالاب‌های زیستگاه پرندگان آبزی معروف و گونه‌های گیاهی و جانوری موجود در آن در رامسر شکل گرفت که به‌عنوان اولین معاهده زیست‌محیطی در جهان شناخته می‌شود.

در ابتدا این معاهده به امضای نمایندگان ۱۸ کشور شرکت‌کننده رسید، اما امروزه ۱۶۹ کشور جهان عضو این پیمان هستند. در سال ۱۳۵۰ فیروز رئیس اجلاس سازمان ملل برای آماده‌سازی کنوانسیون‌های مربوط به کنفرانس جهانی استکهلم شد.

در سال ۱۳۵۱ وقتی نخستین کنفرانس جهانی محیط زیست در استکهلم برگزار شد، او نایب‌رئیس این اجلاس بود. در خلال سال‌های ۱۳۵۲ تا ۱۳۵۴ به عضویت هیئت‌مدیره اتحادیه جهانی حفاظت محیط زیست (IUCN) درآمد و از سال ۱۳۵۴ تا ۱۳۵۶ نایب‌رئیس این اتحادیه و عضو هیئت امنای صندوق جهانی حیات‌وحش و طبیعت شد.

در تیرماه ۱۳۵۶ علاوه‌بر آنکه از ریاست سازمان حفاظت محیط زیست استعفا داد، ریاست اتحادیه جهانی حفاظت را نیز نپذیرفت. او همچنین از سال ۱۳۵۰ تا ۱۳۵۷ دبیرکل مؤسسه گیاه‌شناسی ایران بود و تأسیس مؤسسه گیاه‌شناسی و باغ گیاه‌شناسی و همچنین طرح زیست‌محیطی پردیسان را در کارنامه فعالیت‌های خود دارد.

جدول ۳۶۲۴ ■ طراح: بیژن گورانی

افقی:

۱- تابناک- ورزشی برای دفاع از خود- تکرار حرفی ۲- از رشته‌های ورزش قایقرانی- گوشه‌نشینی برای عبادت ۳- مجموع دانه‌های پنبه و تارهای آن- عسل- فراوان، بسیار- آهارزده ۴- مداوا- مربوط به ذهن- سوره هفتاد و سوم قرآن ۵- در هنگام شب- سخن، کلام ۶- ناشناخته- فرعی- درود بر پیامبر و خاندان او ۷- فرار کردن- لاستیک رویی چرخ خودرو- اهل مازندران ۸- راهی که به آخر نمی‌رسد!- ارتوپدی سنتی- درخت انگور ۹- سختی و مشقت- عزاداری- سال آذری ۱۰- نوشتاری- استان جنوبی- وضعیت ۱۱- نمایش‌نامه ایاز شکسپیر- انگشت اشاره ۱۲- گور شکاف- مجموعه شعری از زنده‌یاد مهرداد اوستا- احساس آزاردهنده ۱۳- معبود- شهری در لرستان- پسوند شباهت- محصول آب و صابون ۱۴- همسایه کلمبیا- نوشیدنی دلچسب تابستانی ۱۵- ترمز چارپا- اصل مطلب- تخم گیاه.

عمودی:

۱- بی‌حرکت‌شدن- جوی طبیعی- نیمکت مبلی ۲- حلقه توزیع بار پیچ و مهره- بخشندگی- نام چند نفر از پادشاهان اشکانی بود ۳- سنگریزه- بینش- جاده ریل‌گذاری شده۴ - مایع نوشیدنی گازدار- بر سر عروس و داماد می‌ریزند- دندانه سوهان ۵- عرض- بزرگداشت- لیکن ۶- سخاوت- ناپاک شرعی- مرتعش ۷- آزاد و رها- نوع تفکر و بینش- زیبا و دلفریب ۸- کوچک‌ترین واحد نظامی- خدای هندو- راغب و خواهان ۹- جدید- از تیم‌های فوتبال اسپانیا- کتف ۱۰- نوشتن کتاب با استفاده از منابع مختلف- نسبت داده شده- ابوالبشر ۱۱- تلاش- برخورد- از باشگاه‌های معتبر فوتبال فرانسه ۱۲- پوستین- همسایه سنگاپور- نوعی مجازات محکومین ۱۳- شهری در فارس- تکیه‌کلام درویش- نشانه جمع ۱۴- خیمه و خرگاه- پست الکترونیک- ژانری در سینما ۱۵- دوران کودکی- واحد اندازه‌گیری اختلاف پتانسیل الکتریکی- از اوراق بهادار.

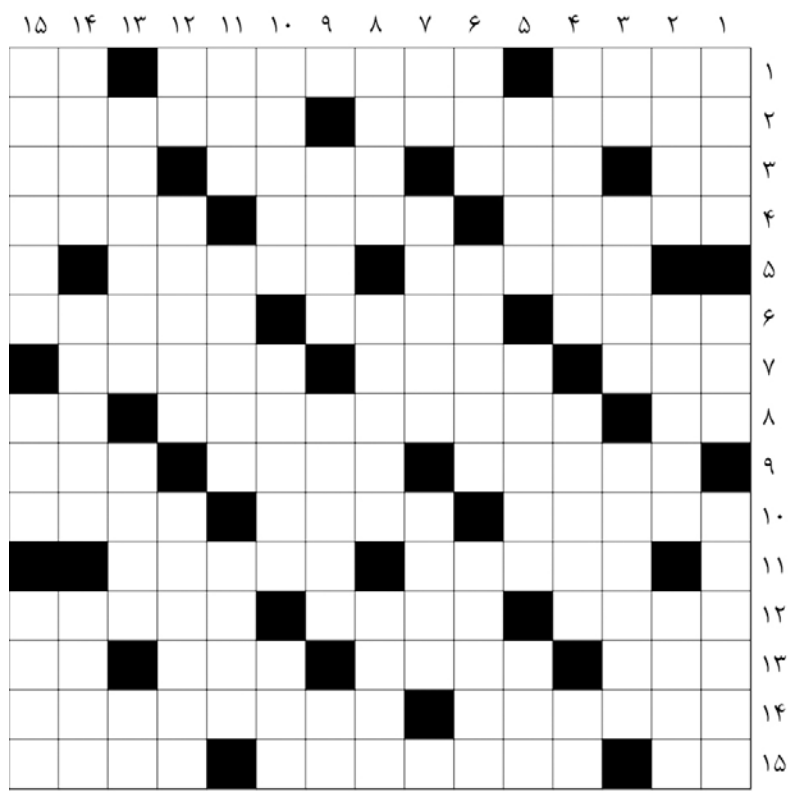

حل سودوکو سخت

۶	۷	۴	۱	۹	۳	۸	۵	۲
۳	۱	۵	۲	۴	۸	۷	۶	۹
۲	۹	۸	۵	۶	۷	۴	۳	۱
۴	۵	۱	۷	۲	۹	۶	۸	۳
۹	۸	۶	۳	۱	۴	۵	۲	۷
۷	۳	۲	۶	۸	۵	۱	۹	۴
۱	۴	۳	۹	۵	۶	۲	۷	۸
۸	۶	۷	۴	۳	۲	۹	۱	۵
۵	۲	۹	۸	۷	۱	۳	۴	۶

حل سودوکو ۲۶۱۹

۸	۱	۲	۶	۷	۳	۵	۴	۹
۷	۹	۳	۴	۵	۸	۲	۱	۶
۶	۵	۴	۲	۱	۹	۷	۸	۳
۴	۸	۷	۳	۶	۵	۱	۹	۲
۳	۶	۵	۱	۹	۲	۸	۷	۴
۱	۲	۹	۸	۴	۷	۶	۳	۵
۹	۳	۶	۵	۸	۱	۴	۲	۷
۲	۴	۸	۷	۳	۶	۹	۵	۱
۵	۷	۱	۹	۲	۴	۳	۶	۸

جدول ۳۶۲۳

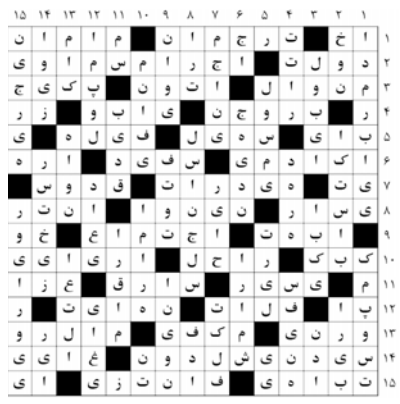

سودوکو سخت ۲۶۲۰

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

۴	۳					۱		۲
			۵			۹		۷
					۹			۶
			۷	۴		۲		
	۷			۵			۹	
		۳		۱	۲			
۷			۲					
۳		۶			۷			
۲		۵					۶	۹

سودوکو ساده ۲۶۲۰

زمان پیشنهادی: ۲۰ دقیقه

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

			۱	۲	۵	۸	۷	
۳			۴				۹	
	۸				۹		۴	۲
	۷		۲	۱		۴	۵	
	۱						۳	
	۳	۹		۵	۴		۱	
۱	۹		۶				۸	
	۶				۷			۴
	۲	۳	۵	۸	۱			